

PROBLEMATICA MEDICO-LEGALĂ ȘI CRIMINALISTICĂ A DEPESAJULUI ȘI ROLUL FACTORILOR AMBIENTALI

Maria Mădălina Diac^{1,2}, *Anton Knieling*^{1,2}, *Diana Bulgaru Iliescu*^{1,2}

¹ Institutul de Medicină Legală Iași, România

² Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” Iași, România

Abstract

Autopsies that ultimately result in the cause of unknown death are rare, and are subject to extensive complementary examinations. Existing deaths with unknown causes are when both on-site research and forensic autopsy provide sufficient information to enable them to corroborate and establish a cause.

The depiction is a method of decaying cadaveric, early or late, consisting of fragmentation of the corpse in disparate fragments, 2 or more. This can occur consecutively to criminal acts, accidents or large animals.

Forensic autopsy overloading involves many issues, as it often happens not to provide the details needed for specific diagnosis.

Keywords: *depiction; forensic autopsy; criminalistics; cadaver; environmental factors*

Introducere

Două dintre cele mai importante funcții ale medicului legist este de a determina cauza și mecanismul morții. Literatura de specialitate face diferența între cauza morții, mecanismul prin care s-a produs decesul și felul morții. Causa morții este orice leziune sau boală ce produce un dezechilibru fiziologic în organismul uman, soldându-se cu decesul individului. Mecanismul morții este definit ca fiind acel declin în fiziologia corpului uman ce este consecința cauzei decesului. O atenție deosebită este necesară la mecanisme particulare ce pot fi produse de multiple cauze de deces și viceversa când o cauză de deces poate determina mai multe mecanisme de deces. Felul morții explică cum a apărut decesul, acesta clasificându-se ca fiind natural, omucidere, suicid, accidental sau necunoscut.

Situația în care există moarte de cauză necunoscută și implicit felul morții rămâne nedeterminat este atunci când există insuficiente informații cu privire la circumstanțele decesului pentru a putea lua o decizie. Pe de altă parte, sunt situații când cadavrul oferă informații insuficiente pentru a putea explica mecanismul decesului și cauza acestuia. Astfel de situații sunt atunci când medicul legist câștigă și

organele de cercetare penală sunt puse în fața unui cadavru depesat, când există urme ale acțiunii animalelor asupra cadavrului sau în condiții atmosferice nepropice ce ajută la ascunderea cadavrului sau la imposibilitatea găsirii tuturor fragmentelor.

Depesajul este o metodă sau un proces de distrucție cadaverică de regulă precoce realizat la scurt timp după deces (accidente, acțiune a animalelor mari sau în scop criminal) și uneori tardiv după apariția putrefacției (prin distrucția suturilor articulare). Acesta constă în fragmentarea cadavrului, și, față de momentul sau scopul producerii poate fi consecutiv acțiunilor criminale (disimulare a omorului, distrugerea cadavrului, transportului cadavrului), accidentelor (feroviare, aviatice, dezastre naturale), acțiunii animalelor mari.

Animalele mari, în mod frecvent animalele de pradă (lupi, vulpi, câini, pisici sălbatice) produc distrucții importante prin sfâșierea, ruperea/smulgerea și mușcarea țesuturilor, fragmentând cadavrul.

Ca urmare a acțiunii arcașilor dentare specifice carnivorelor, aceste animale pot realiza penetrarea cavităților trunchiului mâncând organele interne toraco-abdominale pelvine și pot produce dezmembrarea corpului (depesajul), iar asupra scheletului realizează modificări osoase caracterizate prin defecte marginale ale epifizelor oaselor lungi. Alte leziuni distructive asupra cadavrului sunt produse de rozătoare (șoarecii și șobolanii) care sunt animale mici ce acționează asupra țesuturilor moi ale extremităților neacoperite, față-nas, urechi, buze, mâini.

În cazul cadavrelor depesate, atât necropsia cât și cercetarea la fața locului prezintă aspecte particulare, reprezentând adevărate provocări pentru medicul legist cât și pentru criminalist. Cazuri de depesaj reclamă folosirea de metode specifice a căror elaborare reprezintă rodul unei strânse cooperări între medicina legală și criminalistică.

Cercetarea la fața locului, fiind o activitate cu caracter imediat și de neînlocuit devine o activitate inițială și obligatorie. Astfel că este necesar ca examinarea să se desfășoare în condiții de luminozitate cât mai bună și să efectueze imediat și trebuie să aibă loc cât mai rapid, pentru a nu permite modificarea, alterarea sau chiar dispariția urmelor sau a probelor prin trecerea timpului, a factorilor de mediu (temperatură ridicată, umezeală, mușcături), cauze naturale (ploaie, vânt, zăpadă), omul (prin neatenție, necunoaștere, acțiuni ale unor persoane interesate). În cazuri de depesaj, organele de cercetare penală sunt obligate să delimiteze zona cu strictețe și să caute cu atenție fragmentele de cadavru care pot fi dispersate pe o rază mare din apropierea cadavrului, să cerceteze și să fixeze urmele descoperite cu obiectivitate, să parcurgă locul de cercetat pentru a proceda la marcarea și protejarea locurilor unde se găsesc urme sau fragmente de cadavru și nu în ultimul rând folosirea câinelui de urmărire pentru prelucrarea urmei de miros uman.

Necropsia în cazul cadavrelor decesate se efectuează cu mare strictețe și rigurozitate pentru a se consemna aspectul general al cadavrului și gradul dezmembrării, aspectul suprafețelor de secțiune sau ruptură, a stabili leziunile traumatice cu caracter vital și leziuni postmortem, aprecierea mecanismului de producere al dezmembrării pe baza particularităților morfologice, colaborarea cu organele de cercetare penală pentru interpretarea datelor cât mai corect.

Factorii ambientali joacă un rol important atât în distrucția cadavrului (vara) cât și în ascunderea acestuia (iarna- zăpada).

Pentru evidențierea problematicei medico-legale și criminalistice a decesului și a factorilor ambientali asupra cadavrului, autorii au ales să prezinte un caz reprezentativ ce a ridicat o multitudine de necunoscute cu privire la cauza, mecanismul și tipul decesului.

Prezentare caz

În luna februarie a anului 2017, după câteva zile de ninsori abundente și temperaturi scăzute de îngheț, s-a descoperit în apropierea unei case dintr-un sat o parte din cadavrul unei persoane de sex feminin, ce era parțial îngropat în zăpadă. După multiple investigații și cercetări, s-a descoperit că proprietara casei din apropierea locului în care a fost găsit cadavrul, plecase de câteva zile într-un loc necunoscut, nemaifiind văzută. Rudele și persoanele apropiate declaraseră că numita obișnuia să consume în mod frecvent băuturi alcoolice. Cu aproximativ 2 zile înaintea descoperirii cadavrului în zăpadă au fost văzuți în apropierea acestuia foarte mulți câini.

La cercetarea la fața locului se descoperă cadavrul îngropat parțial în zăpadă, membrele inferioare fiind acoperite de haine, iar în picioare s-a evidențiat prezența încălțăminteii formată din o pereche de papuci de cauciuc. Se evidențiază în jurul cadavrului și hainele, care teoretic acopereau extremitatea superioară a corpului, haine care erau împrăștiate în jurul cadavrului și parțial rupte.

La aproximativ 12-20 de ore ulterior găsirii extremității inferioare a cadavrului, și datorită scăderii în intensitate a fenomenelor meteorologice (încetarea ninsorii, topirea zăpezii) se descoperă la câțiva metri, împrăștiate 2 urme de țesuturi dure, oase de natură umană aparținând cadavrului. Insistând asupra zonei, la aproximativ 200 metri se descoperă un craniu fără țesuturi moi; alături de acesta descoperindu-se și o haină groasă, ruptă de asemenea și ea. După vestimentație și investigații efectuate se identifică cadavrul ca aparținând unei persoane de sex feminin în vârstă de 46 de ani.

Necropsia constată la examenul extern un cadavru al unei persoane de sex feminin reprezentat de extremitatea inferioară a corpului, bust și membre inferioare, și extremitate cefalică.

Extremitatea cefalică este reprezentată de craniu la care se constată absența țesuturilor moi și absența globilor oculari. Viscerocraniul prezintă suprafața osoasă cu resturi de țesuturi moi cu evidențierea cavităților orbitare, piramida nazală cu

oasele proprii ale nasului parțial distruse, cu marginile osoase neregulate prezentând eschile osoase, se evidențiază cornetele nazale (apertura piriformă) libere, cu lama perpendiculară a etmoidului și vomerul parțial distruse. Calota și baza craniului sunt integre. La deschiderea calotei se constată creierul de consistență scăzută cu desen arhitectonic slab evidențiat și cu evidențierea substanței cerebrale sub forma unei paste.

La examenul antropologic al celor două oase se evidențiază faptul că sunt incomplete, fiind de natură umană, cel mai probabil aparținând oaselor antebrațului (cubitus, radius).

Extremitatea inferioară a cadavrului evidențiază absența organelor abdominale, cu prezența de tegument corespunzător coloanei vertebrale lombare L2-L3.

Discuția cazului

Cazul prezentat a necesitat identificare criminalistică pe de o parte, și pe cealaltă parte efectuarea necropsiei.

Procedura organelor de anchetă a fost laborioasă, constând în primul rând în audierea persoanelor ce cunoșteau persoana decedată, cât și audierea persoanelor domiciliat în apropierea locului găsirii cadavrului. În paralel, s-a procedat la împrejmuirea locului în care s-a găsit cadavrul cât și a unei zone aferente respectivului loc situată pe o distanță mare. S-au prelevat toate urmele găsite, urme constând în fragmente de oase dispartate, îmbrăcămintea cadavrului, o parte din aceasta fiind găsită la distanță de trunchi, o alta la aproximativ 2 metri de locul în care s-a descoperit extremitatea cefalică. Obiectele de îmbrăcăminte au fost ridicate și ulterior examinate în vederea descoperirii eventualelor urme biologice prezente precum și obiectivarea atentă a rupturilor evidențiate pe respectivele obiecte de îmbrăcăminte.

Obiectivele raportului de necropsie au constat în determinarea tipului de moarte, a cauzei și mecanismului implicat în decesul persoanei de sex feminin.

Ca și aspecte faptice, avem de a face cu un cadavru depeșat, fiind reprezentat de extremitatea inferioară a corpului și dispartat craniul și două oase incomplete. Ca și obligație a medicului legist, este necesar a se stabili cauza și mecanismul decesului, în acest sens s-a procedat la luarea în calcul a posibilelor diagnostice de deces, printre care enumerăm un eventual infarct miocardic cu imposibilitate de autosalvare, acțiunea animalelor cu colt, hipotermie sau o posibilă crimă cu disimulare.

Pentru a elimina unul câte unul din posibilele diagnostice de deces și pentru finalizarea cazului, s-au solicitat efectuarea de examene complementare: examen histologic, toxicologic și serologic.

În vederea efectuării examenului histologic s-au prelevat ca și probe biologice, tegument perete abdominal precum și mușchi abdomen pentru evidențierea eventualelor infiltrate hemoragice. În acest sens, rezultatele examenului anatomo-

patologic au evidențiat mici infiltrate hemoragice la nivelul capsulelor musculare în cazul probei de mușchi abdominal și au infirmat prezența de infiltrate hemoragice sau inflamatorii la nivelul tegumentului peretelui abdominal. Rezultatele ce au negat prezența infiltratelor hemoragice de la nivelul peretelui abdominal au condus spre certitudinea că moartea numitei nu a fost datorată depesajului, ci aceasta s-a produs înainte de hemicorporectomie. Totodată examenul anatomopatologic a relevat prezența de mici infiltrate hemoragice la nivelul capsulelor musculare în proba de mușchi abdominal prelevat; acest aspect pledează pentru hipotermie, întrucât în cazul temperaturilor foarte scăzute organismul uman răspunde prin creșterea activității musculare ce se traduce prin contracturi musculare ce au ca și corespondent microscopic infiltrate hemoragice. Cu excepția diferențierii caracterului vital de la nivelul tegumentului peretelui abdominal, examenul anatomopatologic nu a mai pus la dispoziția examinerilor nici un alt element edificator, în special datorită și lipsei de probe biologice.

Examenul toxicologic efectuat a pus în evidență prezența alcoolului etilic în sânge în cantitate de 1,85g‰, iar în urină în cantitate de 2,05g‰. Cantitatea evidențiată nu tranșează un diagnostic cert, însă evidențiază cantitatea de alcool etilic sub influența căreia se afla numita în momentul decesului. Rezultatele confirmă că numita era sub influența alcoolului etilic, aceasta încadrându-se în faza medico-legală sau beția propriu-zisă. Această fază a toxicității alcoolului etilic este caracterizată de alterarea funcțiilor intelectuale, de apariția dizartriei și suprimarea autocontrolului, mersul individului în această fază a beției este caracteristic, fiind titubant, nesigur, căderile fiind foarte frecvente, uneori acestea soldându-se cu producerea de leziuni traumatice ce pot conduce la deces; de asemenea apare frecvent starea de vomă, existând posibilitatea decesului prin asfixie mecanică cu aspirat al conținutului gastric în căile respiratorii. Astfel, evaluând caracteristicile prezentate în literatură a fazei de beție propriu-zisă conferite de prezența alcoolului etilic precum și aspectele contextuale ale survenirii decesului numitei se conturează noi indicii ale circumstanțelor decesului, însă același timp conturează și noi dileme cu privire la cauza morții. Indiciile conturate sunt cu privire la faptul că numita aflată în faza de beție a suferit o cădere, iar condițiile atmosferice din acea perioadă, ninsoarea, viscolul și frigul au favorizat imposibilitatea fizică a numitei de a se ridica și cel mai probabil s-a instalat somnul, indicii ce, din nou, pledează pentru hipotermie. Din altă perspectivă de evaluare, apar dilemele cu privire la cauza morții, în sensul că odată cu căderea, apariția unui reflux gastroesofagian ar fi favorizat și apariția vomei care ar fi putut determina decesul prin asfixie mecanică. Această nouă cauză apărută în elucidarea mecanismului decesului nu are precedent în întregul arsenal de examinări ale necropsiei, întrucât absența organelor toracice și a celor abdominale a făcut imposibilă căutarea dovezilor ce să ateste asfixia mecanică prin aspirat de conținut gastric. De asemenea condițiile atmosferice nu au favorizat păstrarea urmelor de orice natură, ninsoarea fiind

responsabilă de ștergerea acestora. Conform celor creionate, examenul toxicologic nu a oferit posibilitatea conturării unui diagnostic de deces clar și concludent.

Prin examenul serologic efectuat s-a pus în evidența grupa de sânge a cadavrului și absenta spermatozoizilor. S-a procedat spre determinarea prezenței spermatozoizilor pentru a putea elimina un eventual viol soldat la final cu moartea numitei. În acest sens, examenul serologic a fost negativ, astfel că s-a negat prezența vreunui contact sexual antemortem, însă crima nu putea fi total desconsiderată.

Din cele menționate anterior și coroborând toate datele, se poate afirma că acțiunea animalelor cu colt a fost postmortem. Cauza și mecanismul decesului numitei nu poate fi stabilit cu exactitate, întrucât prezența cadavrului decesat, a disparării fragmentelor de cadavru, precum și a condițiilor atmosferice ce au favorizat în primă fază ascunderea acestuia sunt elemente ce au îngreunat atât activitatea de cercetare la fața locului cât și activitatea medicului legist. În acest caz se menționează moarte de cauză necunoscută, fiind cel mai probabil violentă, iar prezența alcoolului etilic având un rol important în cascada evenimentelor produse.

Concluzii

Morțile de cauză necunoscută sunt rare și implică din punct de vedere medico-legal o multitudine de diagnostice diferențiale de deces.

În condițiile existenței unor astfel de cazuri, este necesară conlucrarea și colaborarea dintre organele de investigare penală și medicul legist pentru stabilirea cât mai exactă a circumstanțelor corecte de producere a decesului.

Un astfel de caz este și va rămâne mereu o provocare continuă atât pentru medicii legiști și întreaga activitate medico-legală, cât și pentru organele de investigare penală, criminaliști și întreaga activitate criminalistică de cercetare la locul faptei și identificare a cât mai multor date de investigare, anexate la un asemenea caz.

Bibliografie

1. DiMaio V.J, DiMaio D., *Forensic Pathology*, Second Edition, Ed. CRC Press, 2001.
2. Dermengiu D, Alexandrescu Gh., *Medicina legală prosecturală*, Ed. Viața Medicală Românească, 2011.
3. Dermengiu D, Iftenie V., *Medicină legală*, Ed. C.H. Beck, București, 2014.
4. Saukko P, Knight B., *Forensic Pathology*, Ed. CRC Press, 2016.